

VÄRITETTY TOTUUS, USA 2003

Ohjaaja: Billy Ray

Näyttelijät: Hayden Christensen, Peter Sarsgaard, Chloë Sevigny, Hank Azaria, Steve Zahn, Rosario Dawson

Suositusikä: elokuva on sallittu, mutta sopii aihepiiriltään parhaiten yläasteelle ja lukioon

Kesto: 95 min

Teemoja: median vastuu, painettuun sanaan luottaminen, valehteleväminen

Väritetty totuus perustuu tositarinaan Stephen Glassista, arvostetun The New Republic – lehden toimittajasta. Glassilla oli uskomaton vainu löytää kiinnostavia jutun aiheita ja kyky käsitellä ihmisiä. Kaikki lumoutuvat Glassin tarinoista. Menestys kääntyy, kun kilpaileva toimittaja alkaa tehdä juttua Glassista.

ELOKUVAN JÄLKEEN:

Suhtautuminen mediaan:

1. Uskotko, että Suomessa voisi tapahtua vastaavaa? Muistatko kuullessi vastaavista tapauksista?
2. Uskotko joskus saaneesi mediasta valheellista tai väärää informaatiota? Anna esimerkkejä artikkeleista joiden todenperäisyyttä olet epäillyt.
3. Mihin medioihin luotat eniten? Mihin vähiten? Miksi?
4. Pitääkö medioihin suhtautua kriittisesti? Miksi?
5. Miten suhtaudut internetistä löytyvään tietoon?

6. Alla on yksi esimerkki Suomessa tapahtuneesta epäluotettavasta uutisoinnista. Lue esimerkki. Pohdi miten kulttuuri vaikuttaa asioiden käsittelemiseen medioissa. Voisiko tässä olla mielestäsi elokuvan ainesta? Kirjoita lyhyt kuvaus millaisen elokuvan ja kenen näkökulmasta, alla olevasta artikkelista voisi tehdä.

Alla oleva artikkeli on Helsingin Sanomien verkkolehden tekstiarkistosta.

“HELSINGIN SANOMAT”

Iltalehti hyllytti Halme-toimittajan
Julkaistu 14.8. klo 22:01

Iltalehti on hyllyttänyt kansanedustaja **Tony Halmeen** toipumisesta useita kohujuttuja kirjoittaneen toimittajan **Jari Pekkasen**.

Helsingin Sanomien tietojen mukaan Pekkanen siirrettiin syrjään sen jälkeen, kun hän oli soittanut Ilta-Sanomien toimitukseen väärällä nimellä ja esiintynyt Tony Halmeen ystävänä.

Puhelimessa "Halmeen ystävä" oli vakuuttanut, että Iltalehden uutiset Halmeen huonosta kunnosta pitivät

paikkansa, joten Ilta-Sanomien olisi syytä vaihtaa tapauksen uutisoinnissa linjaansa.

Iltalehden Halme-uutisointi on herättänyt viime viikkoina huomiota, sillä lehti on ollut jutuissaan aivan eri linjoilla kuin muut uutisvälineet.

"Halmeen ystävän" todellinen henkilöllisyys paljastui puhelimen näytölle jääneestä puhelinnumerosta. Ilta-Sanomista otettiin välittömästi yhteyttä Iltalehden johtoon. Vähän myöhemmin Iltalehdestä ilmoitettiin, että toimittaja oli siirretty syrjään uutistyöstä, ja hän oli jäänyt sairauslomalle."

Toimittajana:

1. Kirjoita kaksi artikkelia samasta aiheesta. Molemmissa artikkeleissa tulisi olla sekä mielipiteitäsi että faktoja. Toisen artikkelin perään tulee liittää lähdeluottelo, johon on kirjattua mistä artikkelissa ilmestyneet faktat ja viittaukset on poimittu. Toisen artikkelin voit keksiä täysin omasta päästä. Yritä kuitenkin saada lukija uskomaan keksittyynkin artikkeliin. Lukekaa yhdessä artikkelit ja arvatakaa kumpi on kumpi.
2. Pohdi otsikon merkitystä. Onko otsikko tärkeä? Miksi?
3. Onko otsikko tai lööppi joskus asettanut artikkelille suuremmat odotukset kuin mitä itse artikkeli on täyttänyt. Muistatko esimerkkiä?
4. Kerätkää erilaisia lehtiartikkeleita. Kirjoittakaa artikkeleille vaihtoehtoisia otsikoita. Kokeilkaa sekä sensaationhakuista että asiallisempia otsikoita.
5. Piirrä tai toteuta lehtileikkeiden avulla mielestäsi kiinnostavin mahdollinen lehden kansi tai lööppi.

Laadi lähteluettelo erilliselle paparille. Lähteen ollessa haastattelu merkitse henkilö ja ajankohta. Lähteen ollessa kirja merkitse teoksen nimi, kirjailija, kustantaja sekä ilmestymisvuosi. Lähteen ollessa lehti ilmoita lehti, artikkelin nimi ja ilmestymispäivä.

Lisää artikkelien kirjoittamisesta:

http://www.aikakaus.fi/al_koulussa/artikkelipankki/index.html

<http://www.edu.fi/oppimateriaalit/lehtiverstas/>

Otsikosta:

<http://www2.edu.fi/lehtiverstas/toimittajakoulu/osa7.html>

Oman lehden tekeminen

<http://juniorijournalisti.internetix.fi/>

Henkilöhahmon luominen:

1. Käsikirjoittajan tulisi ainakin yrittää ymmärtää roolihahmonsä motiiveja. Asetu käsikirjoittajan asemaan ja pohdi mikä sai Stephen Glassin valehtelemaan.
2. Mieti miten Stephen Glassin hahmo on kuvattu. Millaisia tapoja hänellä on? Mitä tiedämme hänestä?
3. Mieti myös mitä emme saa tietää Glassista. Mitkä asiat jäivät kiinnostamaan, mutta et saanut niihin vastauksia? Miksi luulet, että elokuvan tekijät eivät ole ottaneet niitä elokuvaan?
4. Onko Glassin hahmo uskottava?
5. Mitä Glassin toisteleva lause "oletko vihainen minulle?" kuvaa hänestä?
6. Billy Ray, elokuvan ohjaaja ja käsikirjoittaja, on kirjoittanut käsikirjoituksen Stephen Glassista Vanity Fair -lehdessä julkaistun artikkeliin sekä Glassin itsensä kirjoittamiin artikkeleihin pohjaten. Hän ei ollut koskaan tavannut Glassia.

Valitse yksi lehtiartikkeli henkilöstä, jota et tunne. Kuvittele, että olet tekemässä henkilöstä elokuvaa. Kirjoita hänestä henkilökuvaus, joka valoittaa lukijalle millainen ihminen hän on.

Mieti esimerkiksi millaisia tapoja hänellä on, millaiset suhteet hänellä on vanhempiinsa ja ystäviinsä tai millaisia arkirutiineja hänellä on. Voit kirjoittaa kirjoitelman hänen suullaan, päästäksesi todella hänen päänsä sisälle.

Elokuvan juoni ja rakenne:

1. Elokuva perustuu tositapahtumiin. Onnistuuko se säilyttämään yllätyksellisyyden?
2. Muistelkaa miten elokuvan juoni eteni? Miten sivutarina Glassista luennoimassa vanhassa koulussaan vaikutti juonen rakenteeseen?
3. Perehtykää elokuvan rakenteeseen ja purkakaa elokuva yhdessä taululle. Ola Olssonin esittämän draaman kaaren mukaisesti.

Faktaa vai fiktiota:

1. Elokuva perustuu tositapahtumiin ja pyrkii kuljettamaan tarinaa mahdollisimman uskollisena niille. Pohdi mitkä tekijät tekevät elokuvasta fiktiivisen ja erottavat sen dokumentista?
2. Voiko tätä elokuvaa pitää luotettavana tiedon lähteenä tapahtumien kulusta?

FIKTIO- JA DOKUMENTTIELOKUVA

Fiktio tarkoittaa kuvitteellista. Myös fiktioelokuva kuvaa joko täysin kuvitteellista maailmaa ja keksittyä tarinaa tai lavastettua ja näyteltyä "tositarinaa". Fiktioelokuvan tekijöiden täytyy onnistua luomaan tarinalleen uskottava maailma, jonka olennaisia osatekijöitä ovat mm. lavastus, puvustus ja näytteleminen.

Kun tehdään fiktioelokuvaa esimerkiksi historiallisesti merkittävästä henkilöstä, pyritään keräämään mahdollisimman paljon tietoa henkilön käytöksestä ja tavoista. Saadun tiedon lisäksi saatetaan myös keksiä henkilölle joitakin piirteitä, jotka tukevat elokuvantekijöiden näkemystä roolihahmosta ja jotka katsoja uskoo tämän käytökseksi. Fiktiivisen elokuvan tehtävä on kertoa tarinoita ja viihdyttää katsojaa.

Dokumenttielokuva ei ole kuvitteellista. Dokumenttielokuvan tarkoituksena on herättää katsojan mielenkiinto käsiteltyyn aiheeseen. Se pyrkii näyttämään ainakin jonkin osan totuutta ja koostuu elävästä elämästä kerätyn materiaaliaaliin.

Ihmiset esiintyvät dokumenteissa itsenään. Joskus dokumenteissakin voi nähdä lavastettuja tilanteita, mutta silloin katsojan tulisi tietää, että kyseessä on lavastettu materiaali.

On hyvä kuitenkin muistaa, että dokumentinkin lopputulokseen vaikuttavat elokuvan tekijöiden tekemät valinnat. Dokumenttielokuva on tekijöidensä tulkinta aiheesta. Vaikka dokumentti kuvaa totuutta, kuvaa se usein sitä jostakin näkökulmasta.

Lisää fiktio- ja dokumenttielokuvista:

http://mlab.uiah.fi/elokuvantaju/2001/oppimat_eriaali/elokuvakulttuuri/fiktio.jsp

http://mlab.uiah.fi/elokuvantaju/2001/oppimat_eriaali/elokuvakulttuuri/dokumentti.jsp

ELOKUVAN RAKENNE

Ola Olssonin jaottelun mukainen elokuvan rakenne:
alkusysäys ⇒ esittely ⇒ syventäminen ⇒ ristiriitojen kärjistyminen ⇒ ratkaisu ⇒ häivytytys

Rakenne auttaa käsikirjoittajaa hahmottamaan elokuvan kulkua, mutta myös katsoja voi purkaa elokuvakokemustaan ja ymmärtää elokuvan periaatteita rakenteen tutkimisen avulla. Rakennetta tutkiessa voi kirkastua, mikä tehtävä eri kohtauksilla on elokuvassa.

Lisää rakenteesta:

http://mlab.uiah.fi/elokuvantaju/2001/oppimat_eriaali/kasikirjoitus/rakenne.jsp

<http://www.mediametka.fi/freimi/analyysi/index.html>

Tehtävät on laatinut ohjaaja ja elokuvakasvatuksen kouluttaja Hanna Karppinen

